

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA ZA
NOTRANJSKO V POSTOJNI.

Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Zastop kmetskega stanu v bodoči poslanski zbornici.

V novo dunajsko poslansko zbornico bodo kmetski volilci češkega in nemškega naroda poslali močno število odločnih agrarcev, mož, ki hočejo spraviti kmetijsko-gospodarska vprašanja v ospredje in ki hočejo splošno in strokovno izobrazbo kmetskega stanu povzdigniti. Slovenski kmet ne bo poslal takih mož, da ga zastopajo. Poslal bo na Dunaj najbrž duhovnike in take može, ki store duhovnikom vse, le da sami pri tem dobro živijo. Mož, ki poznajo potrebe in tožbe kmetskega stanu, ki so globoko prešinjeni ljubezni do njega, ki so izobraženi in poučeni v kmetijskih vprašanjih, takih mož naš kmet ne bo poslal na Dunaj, kajti takim možem klerikalizem ne zaupa. Boji se, da bi kmet začel v taki meri misliti nase, da bi pozabil nanj, boji se, da bi kmet prišel nato, kar klerikalizem že tisoč let dela, da namreč vsak stan zase delaj in skrbi, boji se, da bi kmet spoznal, da klerikalizem, tudi tedaj, kedar grozi s peklenkim ognjem, ni nič drugega kot stremljenje enega stanu po vladi nad drugimi, ki niso še prišli do spoznanja.

Črnovrška pravda je oživela spomin na knežaško in goško, kjer je klerikalizem delal z nasiljem. Pred kratkim smo čuli, da so v nekem kraju duhovniki pritirali pridnega trgovca do konkurza, ker je bil drugega prepričanja. Da uboge zadolžence pritiskajo kot upniki, to je vsakdanja stvar. Kmet je v nekaki roboti duhovščine.

Tako je bilo tudi drugod. A vsako sredstvo se izrabi. Če pobijamo klin s klinom, če s svojimi gospodarskimi organizacijami oprostimo sužnje, če nam izobrazba in dobro gospodarstvo prineseta duševno in gmotno neodvisnost, če mesto politične vere nastopi vera srca in ljubezni, takrat bo tudi

zmaga slovenskega kmeta odločena in poslal bo v postavodajalne zastope može, ki bodo delali slovenskemu kmetskemu ljudstvu v čast in korist.

Črnovrška pravda.

V zadnjih letih razdivjanega strankarskega boja se neredkokrat dogodi, da sede na zatožni klopi obtoženi radi navidezno groznih hudodelstev cele družbe kmetov, ki so malo preveč „odločno“ delali politiko. Ni se pa še zgodilo, da bi med 6 obtoženci bilo kar 5 ženic obtoženih radi javnega nasilstva. Obtožene Črnovršanke so se domala vedle tudi pred sodnijo prav korajžno.

Poročali smo že pred meseci, ko so nekatere Črnovršanke napadle hišo Vidmarja, ki je upropastil mlekarsko zadrugo in spravil kmete v nesrečo, da njihovega dejanja ni smatrati tako groznim, kot se je zdelo nekaterim, ki razmer niso poznali. Obsodili smo ravnanje nekdanjega klerikalca Vidmarja, ki je kmetom dober pouk, da je varnemu zadružnemu gospodarstvu neprestano in natančno kontroliranje življenski pogoj. Poročali smo tudi, da se nam je zdela jeza črnovrških ženic zelo opravičljiva in verjetna. Vse to se je sedaj pred sodnijo potrdilo. Izkazalo se je tudi, da stvar ni bila tako strašna kot se je od kraja mislilo. Obtoženke so imele izvirno le namen Vidmarja zmerjati, ker jih je gmotno oškodoval. Šele potem so se tako razvnele, da so lučale polena in kamne. Kdo je vse to storil, se ni dalo natančno dognati in to je obtoženkam pomagalo iz zagate. Samo glede treh je bilo gotovo, da so vrgle polena proti Vidmarjevi hiši, a škode ni bilo več kot 10 K in nevarnosti za kako življenje ni bilo. Ker je črnovrški nadučitelj izpovedal, da je bila Franca Kavčič, ki je po aretaciji sunila orožnika, razburjena do brezumnosti in je to potrdil tudi orožnik, jo je sodnija oprostila, ker je bila menda tisti trenotek iz uma.

Omeniti je še o nekem črnovrškem duhovniku, ki mora biti od same zagrizenosti do skrajnosti zloben, da je ščuval proti neki priči, ki je njegov politični nasprotnik, češ da bo gotovo skušal obtožence spraviti v ječo. Temu in njegovega značaja ljudem bodi povedano, da kedar pride kak kmet v hudo nevarnost ali nesrečo, takrat pač ne gledamo na njega politiko, ampak vidimo edino trpečega brata in se zavedamo, da trpimo vsi, če propadejo nekateri. Mi nismo kakor Vi božji namestniki, ki svojega političnega nasprotnika - kmeta hočete uničiti. V spominu je še, kako je v pravdi proti sorškim kmetom, ki so nastopili za pregnanega župnika Berceta, božji namestnik Brajc z vsemi sredstvi delal na to, da pridejo kmetje v ječo! Tega značaja, ki ga je le strast in gospodvaželjnost, mora biti tudi oni duhovnik in njega klerikalni somišljeniki.

H koncu še opomin: očistimo svoje vrste, da bo vladalo med nami poštenje in požrtvovalnost, tiste uboge zapeljance, ki jih izžema klerikalizem, pa poučujmo, da se jim odpro oči.

Politične vesti.

Deželni zbori so se po kratkem zborovanju zaključili. Ponovile so se zahteve po volilni reformi v

smislu splošne in jednake volilne pravice v tržaškem, štajerskem in moravskem deželnem zboru. Med Nemci in Čehi je prišlo do burnih sporov. Zanimivo izjavo je izgovoril nemški poslanec Berenrajter pri razpravi o preuredbi deželnih financ, ko je zahteval narodno avtonomijo. Čehi so nato izjavili, da pritrde narodni avtonomiji (delitvi vseh oblasti in uprave po narodnosti), če se jo izvede gor do ministrskega predsednika. Nemci so tedaj na Češkem za narodno samoupravo, o kateri nočejo na jugu države nič slišati.

Državnozbornske volitve se vrše koncem tega meseca na Nemškem. Cesar je namreč razpustil državni zbor, ker je le-ta z večino 4 glasov odklonil zahtevo vlade, naj se dovoli denar za 12000 vojakov, ki bi se borili v Južni Afriki proti zamorcem. Državni zbor je hotel dovoliti le 8000 mož. Nemški klerikalci (centrum), ki so vselej glasovali za topove in vojake — seveda proti odplačilu na polju šolstva — so postavili vladi kancelarja Bilova kol, preko katerega bo bržkone padel, ker dovolitev sredstev za morjenje zamorcev ni priljubljena med prebivalstvom.

Državni zbor ima pred razpustom še rešiti: rekrutni zakon, predlogo, da se dovoli enkratno dvajset milijonov kron za izboljšanje položaja državnih uradnikov, končno premembo obrtnega reda, krošnjarskega zakona,

Listek.

Pod lipo.

Fr. Obrtel.

Stari Novak imajo že svojih osemdeset let na plečih. Pa se jim to ne pozna zlahka. V okroglem, zdravem obrazu je vedno rudeče kakor zrela jagoda, in kedar modre oči gledajo na vnučko Minko, se smehljajo kakor razposajen dečko. Na dvorišču stoji lipica, a pod njo klopica z naslonjačem. Tu prebijejo oče Novak marsikteri dan. Zapalijo si pipico in gledajo za oblaki dima, pogledajo za kokošmi, opazujejo keberčka, ki leze pod lipo, potem en čas le gledajo, pa ne vidijo več in za hipec zakimajo . . .

Minka se prikrade s slamico in podraži starčka ž njo po obrazu. Ta odpre oči in ji s smehom grozi: „O ti škratec!“ A že ga dekle objame, se malo pri njem poigra in zbeži kot srnica na delo.

Drugi pot, kedar oče mirno vlečejo pipico, se priplazi Minka, dá starčku roke krog oči in vpraša s premenjenim glasom: „Kdo je?“ In starček ugiba: „Francka“. Minka kar tiho. „Tonček.“ Minka še vedno tiho. „Je pa Jožek.“ Minki uide košček smeha. „A ti si, tičica pretkana?“ A Minka nič ne odgovori, dokler ne pove starček, da je Minka. Nato šele ga izpusti in se smeje kakor grlica. Tako se srčkano zabavajo stari Novak.

„Ali imaš mnogo dela, Minka?“ jo vprašajo enkrat.

„Nimam, le še kravicam nasteljem.“

„Pa sedi k meni in povej kaj novega.“ Minka se vsede k starčku: „Ali že veste, Brazdov Lojze me snubi in hoče že v nedeljo sem priti —

„Lepó, lepó, dekle.“

„Ali dedek! vsklikne preplašena Minka. „Prosim Vas, do njega nimam nič ljubezni, ne smem je imeti.“

Starčku je bilo, kot da ga je kaj pičilo.

„Vedno ta Vaša ljubezen. Kaj ste si to izmislili. Mi smo se tudi ženili in možili, a da je na svetu kaka ljubezen, o tem nismo nič vedeli. Pa smo se vendar radi imeli potem. In otroke smo tudi imeli, še boljše kot danes — — Jaz pravim, da si danes svet kaj izmisli, pa ni nič na tem.“

„Morda je bilo takrat drugače na svetu.“

„Pojdi, drugače, nič ni bilo drugače. Rekli smo: „Anča, ali me imaš rada? Ali me hočeš? Če je Anča rekla da, pa je bila precej ljubezen in poroka. Če je pa rekla, da ne, pa si šel naprej. To ni bilo tako kot danes, ko iz ljubezni čakajo ne vem koliko let, pa še ni nič iz tega. Tako je, Minka, glej na svojo srečo, ne pa na to neumno ljubezen.“

Minki so stopile solzice v oči. „Saj je Lojze že malo priletel in da ne hodi plesat, to vendar ni greh.“

„Tega ne rečem,“ se brani Minka.

„Vem. Glej kako krasno polje ima, lepo hišico. Tisti tvoj Janez mi ni nič po godu. Pa zna dobro plesati in da je bolj čeden, na to nikar ne glej. Plesala potem ne bosta in lepote se ne naješ. Jaz, jaz — —“

vojaške takse, lokalne železnice, podpora „Loydu“ in Dalmaciji, kongresa, zakonsko pravo, umazana konkurenca, kolportaza i. dr. Vse to pač ne pojde pod streho.

Češka agrarna stranka, ki združuje kmete iz vseh čeških pokrajin, je imela o božiču svoje letno zborovanje. Udeležilo se ga je 3000 mož. Stranka stoji na odločno češko-narodnem in kmetijsko-razrednem stališču. Že danes mogočno obeta ta stranka, da postane najmočnejša češka stranka. Njeno osrednje glasilo je „Venkov“.

Srbi in Bolgari so se za izpremembo zopet malo skregali. Zdaj je že dalj časa vladalo iskreno prijateljstvo. Zaradi par obmejnih občin je nastal zdaj spor, o katerem poročajo nemški listi z velikansko radostjo. Jugoslovani smo v tem pogledu kot bratci — otroci, ki se skrégajo za par minut, nato pa kmalu spet objamejo. Zato upamo, da je radost Nemcev prezgodnja in se morda prepri, ki ga najbrž od zunaj še izpodpohavajo, kmalu poleže.

Naši bratje Malorusi v Galiciji, ki žive v prav sličnih razmerah kot mi Slovenci, se že pridno pripravljajo na bodočo državnozbornsko volitev. Tam delata učitelj in duhovnik že roko v roki. Pri njih pa je tudi duhovščina vsa drugačna kot naša. V tej cerkvi, v kateri vlada slovanski obred, je večina duhovščine oženjena.

Minka zajoče. Starček za hip pogleda preko gnojišča, kjer so greble kokoši in je stal petelin na straži. Že mu je bilo hudo, da je Minko tako zbolelo. Vjame deklico za roko. „Ne jokaj. Nisem mislil tako hudo. Ne rečem akurát, da ne smeš vzeti Janeza, ne vem dobro, kakšen je.“

„Ljubi dedek, zelo je priden,“ je pričala Minka med jokom. In dedek se je že nasmejál. Tudi Minka se nasmeje in si obriše solzice s predpasnikom.

„No, če je pa tako priden, kot Ti praviš, potem bo že dobro. Le rada se imejta.“ Minka se pritisne k starčku in vpraša: „Ali, dedek, kako pa ste Vi to delali.“

„Le počakaj malo, povem Ti slučaj, kako so se takrat ljudje možili, ne da bi se poznali, pa so se vendar potem imeli dobro. Le poslušaj!“ (Konec prihodnjič.)

Kmečka vstaja.

Zgodovinska povest iz 16. stoletja. — Hrvaški spisal Avgust Šenoa.

(Dalje.)

XX.

Na drugi dan duhovega l. 1572. so se zbrali v starem mlinu ob Savi blizu Zaprešiča odposlanci kmetov v pozni noči. V sredi na mlinskem kamnu sedi Matija Gubec. Bled je in upal, mrkega lica, oko mu igra v čudnem plamenu. „Bratje!“ izpregovori Gubec mirno, „v tej tihi noči smo se zbrali kot bratje in možje na razgovor. Vsi veste, kaj nas boli in peče, nas kmete susjedske in stubiške. Osmo leto teče, kar je Tahi z

Že to dejstvo samo premeni vso smer delovanja v takem smislu, ki je ugoden narodnim stremljenjem. Malorusi bodo v prihodnjem državnem zboru precejšnja moč.

Domače vesti.

Vabilo na naročbo. Uredništvo in upravništvo „Notranjca“ v Ljubljani vabi vljudno, da se Notranjci v obilnem številu naroče na svoje glasilo in da ga širijo od hiše do hiše. — Naročnina znaša za celo leto 4 K.

Somišljeniki, ki bi hoteli dobiti dovoljenje za nabiranje naročnine in razprodajanje lista, naj to javijo uredništvu „Notranjca“ v Ljubljani. „Slovenski Tehnik“ je brezplačno priložen današnji številki.

Celoletna naročnina 4 K naj se blagovoli vpošiljati neposredno na upravništvo „Notranjca“ v Ljubljani, da ne nastanejo neredi v dostavljanju.

Osebna vest. C. kr. okrajni komisar v Logatcu, gosp. Silvo Domicelj je postal deželnovladni tajnik in ostane začasno na dosedanem mestu. — Gospod Anton Dietz, dosedanji vodja postojnskega poštnega urada, je imenovan poštnim kontrolorjem v Trstu. — Čestitamo!

nasiljem in prevaro iztiral stare gospodarje. Mučili smo se, a našo muko ugrabi Tahi, on nam je vzel žito, on nam popil vino, on nam vkral bore novce, našo živino, on nas je ranil do krvi, palil hiše. Šli smo pred sodnijo, pred bana, pred kralja. Kralj je poslal komisarja madjarskega škofa, ki smo mu pred mesecem zopet potožili vse gorje. A kaj se zgodi? Ta škof sedaj predloži naše tožbe domači gospodi, med katero ima Tahi večino! In sklenili so v Zagrebu, da se nas ima preganjati in obešati kot razbojnike, izobčiti nas iz krščanstva, mi moški imamo pustiti plug in zidati trdnjavo Ivanić, žene in deco pa ostaviti zdaj, ko nas je cela leta ubijal glad, mraz, toča, povodenj — A ni to vse! Lahko nam vzame krvnik vse, a v naše srce poseči ne sme, ne sme nam ugrabiti kakor divja zver žene ne deklet. Tega ne dopustimo nikdar!“ Gubec skoči na noge, obraz mu zažari. „Idite po selih in slušajte jok osramočenih devojk. Poglejte ubogo Jano, zblaznela je. Ne, nočemo biti živina, da se med nas zameša prokleta kri Tahova. Na noge, bratje, jedne duše, jednega srca, jedne pesti!“

„Na noge“, zagrmje kmetje.

„Zakolnite se, da razbijete okove!“ „Zaklinjamo se.“

„Zakolnite se na kri Jezusa-Krista, da drug za drugega pristanete v sreči in nesreči!“ „Zaklinjamo se.“ Ta hip se začuje žvižg. Preko Save se pripeljeta na čolnu Stjepko Gregorijanec in Uršula. Gubec jima ni hotel izdati načrta, a obljubil je, da izženo Taha in zopet uvedejo stare gospodarje. Uršula je obetala orožje in streljivo ter dala denarja.

Predsednikom krajnega šolskega sveta na Slapu je izvoljen tamošnji župan g. Alojzij Ferjančič.

Umrl je v Postojni na novega leta dan posestnik gosp. Karol Vičič v 74. letu svoje starosti. N. v m. p.!

Čitalnica postojnska je imela dne 29. t. m. svoj redni občni zbor. Voljen je bil odbor, ki se je konstituiral tako: Predsednik g. Anton Mladič, podpredsednik g. Milan Dolenc, blagajnik g. Fran Gerstenmeyer, tajnik g. dr. Rudolf pl. Andrejka, knjižničar g. Rihard Koler. Odbornika gg. Maks Šeber in Mate Čepernič. Čitalnica šteje 62 članov.

Narodna čitalnica v Postojni vabi vse svoje bivše in dosedanje člane, da izvolijo kar najhitreje vrniti knjige, ki so si jih izposodili iz društvene knjižnice. Knjižničar posluje kakor dosedaj, ob sobotih od 1. do 2. ure popoldan.

Občinske volitve v Vipavi se bodo vršile ta mesec. Klerikalci si na vso moč prizadevajo, da bi dobili to občino v svoje kremplje. Sklicali so že več shodov, na katerih skušajo s priliznjenimi besedami in lažmi pridobiti volilce. Značilno za te „katoliške“ možake je, da hujskajo volilce proti sedanjemu občinskemu odboru, ker je preskrbel vipavskim ubožcem snažna in zdrava stanovanja v novi vipavski ubožnici. Klerikalni backi bi pač raje videli, da bi se bil občinski

denar porabil za farovško bisago nego za ubožce. Naprednjaki imajo usmiljenje z ubožci, nikakor pa ne oni možaki, ki se tako radi ponašajo s svojim „nepristnim“ katoliškim prepričanjem. Napredni občinski zastopi vipavske občine pridobili so si mnogo zaslug za Vipavo, kar pač najbolj dokazuje dobri gmotni položaj vipavske občine. Kupili so pašnike na Nanosu, kateri donašajo Vipavi izdatne dohodke, oni so tudi preprečili, da se ni cerkev prilastila pokopališča. Vsega tega bi ne dosegla Vipava, ako bi ne imeli občinske uprave nesebični napredni možje v rokah. Sedaj pa se jim upajo možje klerikalnega kalibra očitati, da niso dobro gospodarili z občinskim premoženjem. Gotovo pa je, da dokler bodo v vipavski občini gospodarili napredni možje z občinskim imetjem, bode vipavska občina v dobrem gmotnem položaju in bode tudi napredovala.

Čitalnica v Planini — ena najstarejših v deželi — si je izvolila na občnem zboru, dne 30. decembra, nastopni odbor: Josip Bénédek, predsednik; dr. Josip Skočir, podpredsednik; Fran Chiautta, tajnik; Alojzij Gartner, blagajnik; Fran Mejak, Anton Lavrič in Josip Milavec, odborniki. Iz tajnikovega poročila smo povzeli, da je društvo storilo v preteklem letu popolno svojo dolžnost, blagajnik pa nas je tudi razveselil s primernim prebitkom. Torej le pogumno naprej!

„Naj pade Tahi“, na to geslo je podala Uršula Gubcu desnico.

„Naj pade“, odvrne kmet in stisne plemiško roko.

Ko sta Uršula in Stjepko odšla, so se kmetje še dogovorili o vojnem načrtu in si izbrali Gubca za vojvodo.

„Živio nam vojvoda Gubec“, vskliknejo soglasno.

„Voditi vas hočem“, spregovori svečano Gubec, „voditi vas hočem v boj za staro pravdo, do zadnjega diha bom z vami.“

„Ha, ha!“ zaori porogljiv smeh pred durmi. „Izdajstvo“, zakličejo seljaki in deset nožev zablisne. „Oj, ste junaki!“ spregovori novodošlec — Drmačič. „Izvohal sem vaš dogovor. Hočem biti vaš, da se osvetim Tahiju za rane in udarce. A kaj nameravate? Umestiti stare gospodarje? S konja na osla? Dokler bo te gospode kaj, bo tekla kmetska kri. Vse podavite! Vidite, Uršula in Tahi se mirita preko vaših glav, Sofija naj se oženi z Gavrom in na Susjedu ostaneta Tahi in Uršula! Ne verjamete? Na čitaj, Gubče!“ Gubec čita in prebledi še bolj.

„Da, Drmačič, naš si. Stari gospodarji se družijo s Tahom proti nam. Le sredstvo smo Uršuli za njene namene. Prokleti izdajalci, ki so nam pred par hipi ponudili roko. Stran z gospodo! Le ena pravda je naša. Naša sloboda!“ „Naša sloboda, za njo življenje!“ so vskliknili kmetje in v zlati mesečini si podali žuljeve roke.

XXI.

Gospa Uršula in Anka sta silno prigovarjali Sofiji, da vzame Tahovega sina Gavra. Uboga Sofija ni mogla

preboleti smrti ljubimca, branila se pa je vkljub temu, da je joka in žalosti obolela, na vso moč. „Ali hočeš, da se reši ubogo ljudstvo groznega gospodstva Tahovega, ali ne želiš, da tvoja mati zopet pride do imetja in da Tahi odpotuje za vselej iz teh krajev?“ sta jo vprašali Anka in Uršula nekega dne. In vstopila sta snubca Stjepko Gregorijanec in Gašpar Alapič ter potrdila, da povrne Tahi Uršuli vse in da se izseli, če Sofija vzame Gabrijela Taha.

„Ali si čula, sestra? Glej, Milić je mrtev. Vsprejmi, za mater“, tako so ji prigovarjali.

„Sofija, ali ne ljubiš matere“, zakliče Uršula.

Devojka zajoče: „Da, srce ste mi ranili, zdaj ga še zgazite! Žrtvovati se hočem zato, da se oprosti ljudstvo krvnika. Vzemite, ubijte me!“ In Sofija poleti vsa obupana proti vratom. Tu zadene Marto. „Marta, sestra, povedi me ven, za rane božje, da ne zblaznim!“ Sestri sta stopali skoz drevored in došli na mesto, kjer je mladenka prvič stisnila mladeničevo roko, kjer ji je cvetel prvič na ustnah nasmeh ljubezni. In tiho sta plakali sestri nad nesrečno usodo.

„Umiri se“, reče Marta, „čuj, konjska kopita se bližajo gradu.“ Odšli sta v grad, kjer so se Uršula, Anka in Alapič pogajali o ženitni pogodbi.

Kar stopijo v dvorano trije bradati oboroženi možje. „Hvaljen Jezus“, spregovori prvi s tresočim glasom. Sofijo spreleti kakor mrzlica, poskoči korak, kri ji vdarja v lice, omahuje, trese se...

„Kdo ste“, vpraša Stjepko ostro.

(Dalje prih.)

Mraz. Zadnji dan leta je bil v postojnskem okraju tako mrzel, kakor malokateri dan v pretečenem desetletju. V Postojni je kazal toplomer zjutraj ob 7. uri nad 20 ° C.

Redek slučaj umrljivosti v pretečenem letu je bil v občini postojnski spadajočih vaseh Mašče, Zagon in Mali Otok. Dočim je umrlo prvega pol leta 12 oseb, ni bilo v drugem polletju nobenega mrliča.

Radosten pojav med notranjskimi kmeti. Iz slavenske občine se nam piše: Dne 23. t. m. je imel kmetijski odbor v Orehku sejo, pri kateri se je sklenilo, da naj se priredi shod v ta namen, da se ustanovi stranka neodvisnih kmetov. Shod ima namen, da se ljudstvo, predvsem kmetje, organizujejo v samostojno politično organizacijo, ki bo od vseh strank neodvisna, zlasti od duhovščine. Zanimanje za tako stranko je veliko. Podrobnosti objavimo pozneje. Pozivljamo somišljenike, da naj zabavljice in zaničljive opazke, s katerimi se bo skušalo jih odvrniti od možatega sklepa, krepko zavračajo. — V isti zadevi se nam nadalje piše: „Tudi na Pivki prirede kmetje shod v ta namen, da se organizujejo in ustanove politično organizacijo neodvisnih kmetov. To je dobro znamenje za kmeta! S tem bo dana podlaga, da nas ne bodo vodili drugi za nos, ampak se postavimo na lastne noge. Če se organizujejo delavci, uradniki, učitelji in vsi drugi stanovi, zakaj se ne bi združili kmetje sami.“ Dostavek uredništva: Te glasove po osamosvojenju kmetskega stanu iskreno pozdravljamo. „Notranjec“ že ves čas zvesto služi in hoče nadalje služiti tej ideji.

Iz Št. Petra. Dne 12. t. m. priredi postojnski salonski orkester na željo šentpeterskih rodoljubov koncert v korist Simon Gregorčičevemu spomeniku.

Iz Št. Petra. V „Domoljubu“ št. 52 se čita, da je ta list potreben in da je najbolj razširjen, da zahaja v vseh pet delov sveta. Nekaj naročnikov ima celo v Avstraliji, Aziji, veliko v Afriki in Ameriki, torej v Evropi jih ni. — Naj bi se zatorej Evropejci toliko bolj na „Notranjca“ naročevali. — Nabralo in odposlalo se je 60 K v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani kot odkupnina novoletnih voščil.

Prosveta.

Kolportaza, t. j. prodaja tiskovin po javnih prostorih, osobito prodaja časopisov po raznašalcih na cestah se bo osvobodila in bode dovoljena po načrtu novega tiskovnega zakona. Ker pa ima poslanska zbornica le še tri tedne zborovati in ima še obilo gradiva rešiti, žele nekatere napredne stranke, da se le paragraf, ki prepoveduje kolportazo, razveljavi. Vlada pa ni prav prijazna temu načrtu, ker bi po večjem razširjenju listov vzrastle le opozicijske stranke.

Vlada proti „Prosveti.“ Znano ljubljansko dijaško društvo „Prosveta“, ki je z ustanavljanjem ljudskih knjižnic in drugim prosvetnim delovanjem že obilo

storilo za izobrazbo slovenskega ljudstva, je nameravalo počastiti spomin ljudskega pesnika Gregorčiča z akademijo, na kateri bi v prvi vrsti sodelovale dijaške moči pod geslom „Mladina — Gregorčiču.“ Deželni šolski svet kranjski pa je prepovedal dijakom, ki so po srednjih šolah podrejeni njegovi disciplinarni oblasti, da sodelujejo pri tej gotovo čisto prosvetni in nepolitični slavnosti in tako onemogočilo Gregorčičevo slavnost. Tako je pokazala vlada, da je sovražna društvom, ki delujejo požrtvovalno za ljudsko izobrazbo. Med tem ko je pri raznih proslavah nemških pesnikov sama komandirala dijake k nemškim slavnostim, prepoveduje slovenskemu dijaku proslaviti spomin, dijaku pač najljubšega pesnika Gregorčiča.

Narodno gospodarstvo.

Zmrznjen krompir in repo lahko porabimo za krmo, a potrebno je, da ga razsekamo na kosce in polijemo s toplo vodo. Če zmrznjeno krmo skuhamo, jo smemo brez vse skrbi pokrmiti. Skrbeti je treba, da govedo ne dobi nobenega zmrzlega kosca v želodec, ker bi vplival enako ledu jako neugodno nanj. Če tje take krme obilo, je najbolje zrezati jo ter jo enako zelju potlačiti v posodo ali jamo, od koder se je na dan vzame le toliko, kolikor se je sproti porabi.

Kako obvarujemo drevesca, da jih zajci ne oglodajo. Mlada drevesca skušamo z različnimi sredstvi varovati, da se jih ne lotijo zajci. Priporočajo se različne maže, ki pa niso popolnoma zanesljive, ker jih odpere dež. Najbolje je debelca oviti s trnjem, ali še bolj uspešno z bodečo žico, ki ima še to prednost, da drži leta in leta.

Čebulo shranimo čez zimo najbolje na suhem kraju. Če jo spravimo prav suho ter jo pokrijemo v mrazu s starimi preprogami ali vrečami; čebuli tudi ne škoduje, če zmrzne. Zmrznjene čebule ne smemo prekladati in pospeševati odtajanja, pustiti jo je treba v miru.

Če kokoši neso jajca z mehko lupino, niso dobile dovolj apna, ker nimajo prilike brskati po apnenem pesku. Preskrbeti jim je treba apnenih snovi, iz katerih je jajčna lupina. Dajajte jim jajčnih lupin, a te naj bodo stolčene, ker se kokoši navadijo jesti jajca, če jim dajemo cele lupine.

Dobro sredstvo proti ozeblini. Malo znano, a izvrstno sredstvo zoper ozeblino je zajčja mast. Mast se izloči in z nožem odstrani od kit in kož ter dene za več ur v vodo. Potem se položi na cedilnik ali sito, da se odteče. Ko se je voda dobro odkapala, deni mast v lončeno posodo ter jo mešaj, da se peni. Mast spravi v lončku na hladnem prostoru. Ozeble roke se zvečer dobro namažejo z mastjo, zavijejo se v cunjce ali pa se potegnejo rokavice čez nje. Ozeblino se kmalu ozdravijo.

Med kot zdravilo. Slabotnim otrokom dajemo za žličico medu, kuhanega na mleku vsak dan, čez nekaj časa se bo že poznal dobrodejni vpliv medu. Če rabimo

med za zdravilo, ga je treba vselej poprej skuhati na vodi, mleku ali čaju.

Proti klerikalni združni zvezi so nastopili istrski Hrvati. Pretekli mesec se je vršilo v Pulju zborovanje po dolgem boju slednjič registr. zadruga „Gospodarske zveze“ za Istro. Istrani so uvideli, da jim v dosedanji zvezi (Združni zvezi v Ljubljani) ni dobro. Župnik Andrejčić je ostro kritiziral to klerikalno društvo osobito glede vlog, glede katerih pravi, da plača $4\frac{1}{2}\%$, dočim v resnici dobivajo zadruga komaj 4% , ker jih obremenjuje „Združna zveza“ z raznimi stroški in tiskovinami. Sklenilo se je izstopiti iz klerikalne „Zveze“ in osnovati svojo. Neki zborovalec je povedal, da so mu v Ljubljani povedali pri „Združni zvezi“, da odreko kredit Istranom, če se postavijo na svoje noge. To je vzbudilo ogorčenje. In dr. Laginja, nekdanji podpredsednik katoliškega shoda, je izjavil, da če bodo to grožnjo uresničili, dokažejo, da je bilo celo njihovo združno delovanje „prosti švindeli“! Ta nastop klerikalne Zveze je zopet dokaz, da se ji ne gre za vstvaritev in ojačenje krepkega združništva, ampak le za povečanje klerikalne politične moči.

Število živine na Češkem je znašalo:

	1880	1890	1900
Konj	197.602	215.729	229.564
Drugih kopitarjev	311	280	250
Goved	2,092.388	2,022.305	2,258.338
Koz	307.555	334.417	316.834
Ovac	761.264	423.602	228.307
Prešičev	322.005	514.367	688.822

Poskus gnojitve s Tomasovo žlindro in z razklejeno kostno moko. *)

Z ozirom na prepir po naših listih o vrednosti razklejene kostne moke v primeri s Tomasovo žlindro bo gotovo večini kmetovalcev ustrezno, če slišijo tudi glas praktičnega gospodarja, ki odda svoje mnenje na podlagi svojih izkušenj.

Tudi jaz sem bral priporočanja obeh imenovanih gnojil za travnike, zato sem se odločil, da sam naredim večji poskus, in sicer primerjevalnega, kajti le tak more imeti dejansko pa tudi znanstveno vrednost; kajti da bi kostna moka prav nič ne učinkovala, nad tem še dvomil nisem, pač pa se mi je šlo za to, da doženem, katero gnojilo je dobičkonosnejše, in to je slednjič za nas praktične kmetovalce edino odločilni moment.

Leta 1905. sem naredil tri poskuse, in sicer dva z gnojitvijo samo s žlindro, oziroma samo s kostno moko, in enega z mešanjem teh dveh gnojil.

Za prvi poskus sem odločil polovico travniške parcele, ki sem jo pognojil z 20 kvintali 18% žlindre in s 4 kvintali kalijeve soli. Vsa množina teh gnojil

*) Opomba uredništva: Ponatiskujemo iz »Kmetovalca« na posebno željo.

je stala 178 K 60 h. Uspeh te gnojitve je bil prav dovoljen.

Za drugi poskus sem vzel drugo polovico prej omenjenega travnika, in so bile torej vse talne in podnebne razmere do pičice enake. Na ta del travnika sem raztresel 20 kvintalov razklejene kostne moke in 4 kvintale kalijeve soli. Ti gnojili sta stali 262 K 80 h. Gnojilni uspeh na tej parceli je bil zelo slab.

Ker sem bil naročil 25 kvintalov kostne moke in mi je torej od omenjenih poskusov ostalo še 5 kvintalov, sem naredil tretji gnojilni poskus na manjši parceli, in sicer sem raztresel pet kvintalov kostne moke, tri kvintale 18% Tomasove žlindre in dva kvintala kalijeve soli. Ta gnojila so me stala 99 K 94 h. Uspeh tega gnojenja je bil srednji, in če je sploh bil še nekako dovoljen, gre ta boljši uspeh z ozirom na poprej popisana poskusa prav gotovo na rovaš Tomasove žlindre.

Iz teh izvršenih poskusov je za mojo osebo dognano, da kostna moka za gnojenje travnikov daleč zaostaja za Tomasovo žlindro, oziroma je neporabna, ne zato, da ne bi kazala kaj učinka, temve zato, ker uspeh ni v nikaki primeri s stroški. Jaz torej na podlagi praktične izkušnje z mirno vestjo trdim, da se pri nas v Vipavski dolini razklejena kostna moka ne sponaša.

Karol Mayer,
graščak v Ložah pri Vipavi.

Po svetu.

Zabranjajte mladini kaditi! Neki zdravnik je preiskal 37 učencev v starosti 9—14 let, ki so se navadili kaditi. Nasledki kajenja so bili pri 27 učencih jako žalostni: trpeli so na slabi prebavi, bitju srca, njih intelekt je mnogo izgubil, bili so nagnjeni pitju alkoholnih pijač in njih krvni obtok je bil nepravilen; 12 učencem je mnogokrat tekla kri iz nosa, 20 učencev ni moglo vedno spati, eden je postal tuberkulozen. V krvi pušičih otrok se je našlo mnogo manj rdečih telesc nego pri drugih otrokih.

Upliv alkohola na nraavnost in zdravje šolskih otrok je zelo poguben. Pri preiskanju 7333 šolarjev našlo je društvo nemških abstinentnih učiteljev sledeče podatke: Izmed teh šest do deset let starih učencev samo 2 do 3% ni nikdar pilo opojnih pijač; 12% je bilo enkrat ali večkrat pijanih, 11% je pilo vsak dan alkoholične tekočine, izmed teh 2% že pred šolo. Otroci, ki so pili običajno alkoholične pijače, so bili najslabši v napredku in nraavnosti.

Povišanje poštnih in brzojavnih pristojbin v Avstriji. V Avstriji bo stopilo v veljavo 16. svečana 1907 novo povišanje poštnih pristojbin. Najvažnejše je da odpade posebna znamka za pisma v lokalnem prometu, za katero smo dosedaj plačali le 6 vinarjev, a naprej bo treba dajati nanja znamke za 10 vinarjev,

kakor za vsa ostala. Blankete za poštne nakaznice so povišali od 2 vinarja na tri vinarje, za tiskovine od 3 vinarjev na 4 vinarje. Brzjavne blankete, ki smo jih dobivali zastonj, stanejo sedaj 2 vinarja. Povišane so tudi dostavne pristojbine, lokalne brzjavke, pnevmatiška pošta na Dunaji ter telefonske pristojbine. Finančni minister računa, da s tem povišanjem pridobi 5 in pol milijonov kron na leto.

Nesreča na južnem kolodvoru v Ljubljani. Vsled obilnega snega, ki je zapadel zadnje dni, je bil promet na južni železnici silno otežkočen. Uradniki in drugi uslužbenci bili so vsled naporne službe do skrajnosti izmučeni tako, da jim je bil božični in novoletni čas ne čas veselja, ampak le čas trpljenja. Ker je sneg po kolodvorih zamedel proge, menjalne aparate in ni dala južna železnica očistiti proge, se je komaj mogel vzdržati ves osebni promet. V Ljubljani se je zgodila v nedeljo ponoči nesreča, pri kateri je bilo 12 oseb poškodovanih. Ker osebni vlak ni mogel v kolodvor, se je moral zunaj vstaviti. Vsled mraza ni mogel stroj, čegar kolesa so na relsi drsala, ne da bi se mogla v podlago upreti, spraviti vlaka z mesta. Dva rezervna stroja sta ob enem hitela na pomoč in pri tem je drugi pomožni stroj zadel v vlak, katerega je bil že prvi spravil v tek. Vzroka vsej nesreči ni iskati v ničemer drugem kakor v tem, da je ljubljanski kolodvor, vsled škodljive štedljivosti južne železnice že sploh premajhen, sedaj pa so bili oprostili snega le nekatere proge. Če bi bil ljubljanski kolodvor obsežen in primerno razsvetljen, bi takih nesreč več ne bilo.

Kašelj. Kdor tega ne uvažuje, se pregreši na svojem lastnem telesu! **Kaiserjeve prsne karamele** s tremi jelkami. Zdravniško preizkušeno in priporočeno proti kašlju in hripavosti, kataru, zasliženju in kataru v požiralniku. 5120 notarsko poverjenih izpričeval potrjuje, da drže kar obetajo. Zavoj 20 in 40 vinarjev.

Zalogo ima

J. Hus

lekarnar v Vipavi.

Prsni sirup proti kašlju, hripavosti itd.
steklenica 1 K 40 v.

— Čisto, belo ribje olje, —
steklenica 1 K, velika 1 K 80 v.

Mazilo proti trganju in revmatizmu,
steklenica 1 K.

— Mazilo proti ozebkom —
1 lonček 70 vin.

Razpošilja

lekarna Hus v Vipavi.

Loterijske številke.

Dunaj, 29. decembra	89	24	23	31	37
Brno, 2. januarija	38	52	53	72	76

MAKS ŠEBER

== v Postojni. ==

Akcidenčna tiskarna.

== Knjigoveznica. ==

Fotografični atelije.

~ ~ ~

Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska vodstva, posojilnice, mlekarne zadruge itd.

Izvršuje se po naročilu vsa druga tiskarska dela

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k veseljam in občnim zborom, programe, naznanila o zarokah, porokah itd., parte liste, pisma in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice, trgovska naznanila itd. itd.

Prodaja vina

Imam za prodati v kleti več sto hektolitrov pristnega istrijskega vina lastnega pridelka, potem rakije in olja po primerno nizkih cenah.

Ivan Pujman

trgovec in posestnik vinogradov v Vodnjanu-Dignano.

Globoko potrjeni javljamo vsim sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je naš iskreno ljubljani, nepozabni soprog, oče, ded, praded in brat, gospod

Dragotin Vičič
posestnik

po dolgi in mučni bolezni previden s svetotajstvi za umirajoče, danes ob 10. uri zvečer v 74. letu svoje dobe mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega rajncega bode dne 3. jan. 1907 ob 1/2 4. uri popoldne.

Predragega rajncega priporočamo vblag spomin in molitev.

Postojna, 1. januarija 1907.

Žalujoči ostali.

Zahvala.

Za vse izkazano sočutje in izraženo sožalje povodom bolezni in smrti našega preljubljenega soproga, oziroma očeta, deda, praded in brata, gospoda

Dragotina Vičič

posestnika

kakor tudi za mnogobrojno spremstvo k zadnjemu počitku, izrekamo tem potom vsem svojo prisrčno zahvalo.

V Postojni, 4. januarija 1907.

Žalujoči ostali.

V hiši gospe Helene Orešek v Postojni

● **zobozdravnik** ●

iz Ljubljane, Špitalske ulice št. 7

Amerik. zob. =
Vsa zobotehnična dela

Amerik. zob. =
se v koncez. ateljeju

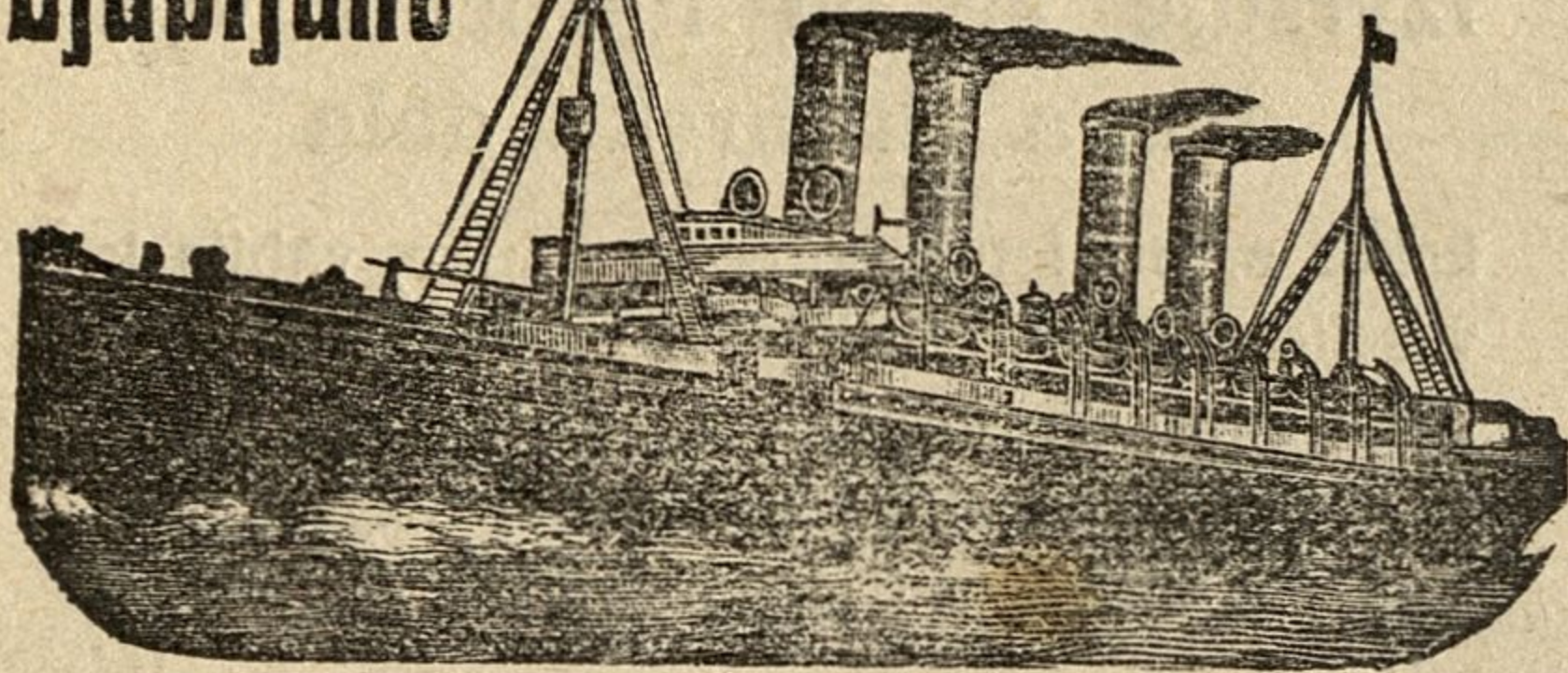

O. SEYDL

izvršujejo.

Ordinira vsako soboto od 8. do 5. ure.

iz Ljubljane v New-York

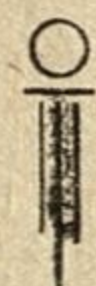

vozi se najcenejše s prekrasno opremljenimi ekspresnim parobrodi, takozvanimi

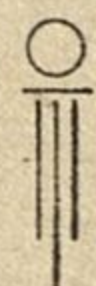
cesarskimi brzoparniki Kaiser Wilhelm II., Kronprinz Wilhelm in Kaiser Wilhem der Grosse, kateri so največji in najvarnejši na svetu.

Vožnja po morju traja samo 5 do 6 dni.

Zdatne ugodnosti dovoljujejo se večjim družbam. — Podrobna pojasnila in potrebni pouk da vsakomur nemudoma in brezplačno

EDVARD TAVČAR v Ljubljani št. 35, Kolodvorske ulice št. 35, nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

Svetovnoznana
postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoludne in je izključno električno razsvetljena. Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo. Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Notranjci, rabite narodni kolek v korist družbe sv. Cirila in Metoda!

PEPICA KRAIGHER

ALBIN ZAKOTNIK

KOLODVORSKI RESTAVRATER

USOJATA SI NJIJU DNE 7. JANUARJA T. L. VRŠEČO SE POROKO NAZNANITI.

POSTOJNA. 1907. HRAŠČE.

BREZ VSAKEGA POSEBNEGA OBVESTILA.

Notranjska posojilnica v Postojni

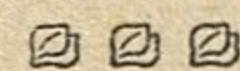
registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
dopoludne.

Obrestuje hranilne vloge po 4½% brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5% in amortizaciji najmanj 1%, na osobni kredit po 6%.

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob **torkih**, posojila se izplačujejo le ob **petkih**.